

Nr 8

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning angående ett statligt försäkringsföretag.

I en inom andra kammaren under nr 213 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottets handläggning, föreslår herr Nilsson i Gävle *m. fl.*,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag i syfte att upprätta ett statligt försäkringsföretag vars uppgift skall vara att i konkurrens med övriga i landet verksamma försäkringsföretag driva försäkringsverksamhet inom alla försäkringsgrenar som nu är och kan bli aktuella i framtiden, varvid utredningen även tar sikte på sådana lagändringar att trafik- och motorfordonsförsäkring för framtiden enbart bedrivs av det statliga försäkringsföretaget.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har yttrande inhämtats från *försäkringsinspektionen* och *Svenska försäkringsbolags riksförbund*.

Försäkringsinspektionen anför följande.

Särskilt under senare årtionden har en omfattande reformverksamhet förekommit inom svenskt försäkringsväsende. Denna utveckling, som fått ett kraftigt incitament genom den 1948—50 antagna lagstiftningen, pågår fortfarande med oförminskad intensitet. Det allmännas inflytande över försäkringsverksamheten har i hög grad ökat till följd av dels den nya lagstiftningen och dels samarbetet mellan riksbanken och försäkringsbolagen.

Det torde icke innebära någon överdrift om man säger, att svenskt försäkringsväsende nått en kvalitativ standard som är åtminstone lika avancerad som — och i några fall kanske till och med högre än — i de andra länder, som vi brukar jämföra oss med. Det utesluter dock icke att försäkringsverksamheten fortfarande brottas med betydelsefulla problem. En del av dessa har att göra med behovet av stabilitet i penningvärdet, andra med branschens egna strukturella förhållanden. Vad de senare beträffar, kan inspektionen icke ta ställning till frågan om i vad mån en statligt konkurrens på området skulle ha gynnsamma verkningar. Inspektionen vill emellertid erinra om, att folkrörelseanslutna företag av olika slag är företrädade inom branschen, och att dessa — i likhet med flera andra företag — bidragit till en sådan konkurrens som kan anses effektivitetsbefrämjande. Det kan bl. a. förtjäna övervägas i vad mån det icke — trots de svårigheter som ligger i försäkringsverksamhetens komplicerade natur — skulle vara möjligt att mera allmänt öppna en sådan grad av försäkringstagareinflytande, som i och för sig skulle vara önskvärd, och att därigenom nå de huvudsyften, som motionärerna har i tankarna.

Inspektionen vill också erinra om att behovet av fortsatt översyn av försäkringsverksamheten redan beaktats. Enligt statsrådsprotokollet den 10 januari 1958 erhöll chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, betydande att tillkalla högst två utredningsmän för att verkställa översyn

av lagen om försäkringsrörelse. I direktiven för utredningen anförde statsrådet Lange bl. a.:

»Lagen om försäkringsrörelse trädde i kraft den 1 januari 1949. Vissa ändringar i lagen genomfördes den 1 januari 1952. Sedan denna tid har förhållandena på försäkringsområdet ändrats i viktiga hänseenden. Obligatorisk sjukförsäkring har genomförts. Frågan om en allmän pensionsförsäkring har förts fram så långt, att den torde komma att avgöras inom en nära framtid. Inom sakförsäkringen märkes den mycket starka ansvällningen av motorfordonsförsäkringen. Organisatoriskt har försäkringsrörelsen rönt inflytande av tillkomsten av nya kontorstekniska hjälpmedel, bl. a. i form av elektroniska och andra databehandlingsmaskiner, som innebär en betydande omvälvning. Placeringen av försäkringsföretagens fonder, som tidigare bedömts under beaktande främst av försäkringstagarnas skäliga anspråk på trygghet, har på senare tid även ställts i samband med kreditpolitiken och den allmänna ekonomiska politiken, syftande bl. a. till en stabilisering av penningvärdet.

Den antydda utvecklingen är på flera punkter så genomgripande, att en modernisering av lagstiftningen på försäkringsområdet är behövlig. De erforderliga övervägandena härom synes böra företagas i två etapper. Ett slutligt ställningstagande i lagstiftningsfrågan är nämligen inte möjligt innan arbetet med den allmänna pensionsförsäkringens ordnande slutförts och pågående undersökningar — närmast inom kreditmarknadsutredningen och inom stabiliseringsutredningen — om kapitalplaceringsfrågorna verkställts. I avvaktan härpå bör utredningsarbetet till en början äsyfta en allmän teknisk översyn beträffande försäkringsrörelselagen.»

Den översyn av lagen om försäkringsrörelse, som sålunda avsetts som en första etapp i det ifrågavarande utredningsarbetet, pågår för närvarande inom en tvåmanskommitté, som antagit namnet 1958 års försäkringssakkunniga. Åtminstone vissa av de frågeställningar, som upptagits i den remitterade motionen synes falla inom ramen för de överväganden, som enligt ovanstående direktiv förutsatts som en senare etapp i berörda utredningsarbete. Enligt inspektionens bedömande finns det icke anledning att nu föregripa den sålunda planerade utredningen. Frågan om omfattningen av utredningens andra etapp synes sålunda lämpligen kunna anstå till dess resultatet av arbetet under den första utredningsetappen föreligger och det dessutom blivit möjligt att överblicka de förändringar i vissa av problemställningarna, som kan komma till stånd på grund av den förestående pensionsreformen.

Svenska försäkringsbolags riksförbund, som avstyrkt motionen, har uttalat följande.

Enligt lagen den 17 juni 1948 om försäkringsrörelse må sådan rörelse endast drivas av försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag, som därtill erhållit Konungens tillåtelse (koncession). Förutsättning för koncession är att den tillämnade rörelsen finnes behövlig och även eljest ägnad att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet.

Svenskt försäkringsväsende har, särskilt under tiden efter andra världskriget, undergått en genomgripande omdaning i avseende dels på verksamhetens anpassning till samhällsutvecklingen och dels dess ändamålsenliga organisering för att kunna erbjuda försäkringstagarna bästa möjliga tjänster och effektivt möta den ständigt hårdnande konkurrensen bolagen emellan. Verksamheten har även — såsom motionärerna framhåller — under denna tid genomgått en väsentlig utveckling i vad avser rörelsens omfattning, vilket visar att bolagen väl förmått tillgodose försäkringstagarnas be-

hov och intressen och i följd därav mötts av dessas förtroende. Det bör i detta sammanhang framhållas, att verksamheten är nogt reglerad i lag och underkastad ingående kontroll och tillsyn av kungl. försäkringsinspektionen, som särskilt har att övervaka att försäkringstagarnas intressen blir tillgodosedda. Detta gäller icke minst den av motionärerna särskilt berörda trafik- och motorfordonsförsäkringen. Det allmännas inflytande över försäkringsverksamheten är högst betydande och sannolikt större än i fråga om någon annan näringsgren i vårt land. De former, i vilka den svenska försäkringsverksamheten drives, är enligt riksförbundets mening väl ägnade att främja en sund utveckling av försäkringsväsendet.

På den svenska marknaden arbetar försäkringsbolag av olika slag — aktiebolag och ömsesidiga bolag, riksbolag och lokala bolag, bolag med anknytning till folkrörelser och skilda intressegrupper såsom fackföreningsrörelsen, kooperationen, nykterhetsrörelsen, jordbruket. I flera sammanhang har från skilda håll uttalats att det vore önskvärt med en viss koncentration av försäkringsväsendet till ett mindre antal företagsenheter, vilka i konkurrens med varandra skulle medverka till en ytterligare rationalisering av verksamheten. De bolagsfusioner, som under senare år ägt rum eller nu är under genomförande, visar att utvecklingen går i denna riktning och att ett mindre antal företagsenheter — dock ej så få att inte konkurrensen kan verka stimulerande på verksamheten — mycket väl kan tillgodose allmänhetens, näringslivets och samhällets behov av olika slag av försäkringar. Enligt riksförbundets mening föreligger därför icke något behov av att inrätta nya försäkringsföretag.

Utskottet. Vissa spörsmål som sammanhänger med försäkringsväsendet behandlades av utskottet senast i anledning av motioner till 1956 års riksdag. Utskottet erinrade då, i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 39, om att en allsidig och förutsättningslös utredning rörande försäkringsväsendet företagits i anledning av ett initiativ av 1945 års riksdag. De sakkunniga, vilka antog benämningen 1945 års försäkringsutredning, avgav år 1949 ett enhälligt principbetänkande. Genom propositionen nr 220 till 1950 års riksdag underställdes utredningens förslag riksdagen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 26 uttalade första lagutskottet, att vårt försäkringsväsende i och med att de då föreslagna lagändringarna blivit genomförda givits, såvitt man kunde bedöma, ändamålsenliga former för sin verksamhet, därvid tillika både det allmännas intressen och försäkringstagarnas tillgodosetts på ett rimligt sätt. Med hänsyn härtill kunde första lagutskottet även instämma i den av departementschefen uttalade meningen, att ytterligare lagstiftningsåtgärder icke då vore påkallade på detta område och att försäkringsväsendets målsmän borde beredas tillfälle att ostört inrikta sig på det praktiska genomförandet av de grundsatser som bär upp den nya lagstiftningen.

Utskottet vill vidare framhålla, att behovet av fortsatt översyn av försäkringsverksamheten blivit beaktat. Sålunda har statsrådet och chefen för handelsdepartementet efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 10 januari 1958 tillkallat två utredningsmän för att verkställa översyn av lagen om försäkringsrörelse. Utredningsarbetets första etapp avser en allmän teknisk översyn beträffande försäkringsrörelselagen; detta arbete pågår för närvarande

och beräknas vara avslutat före årets utgång. Avsikten är att härefter skall följa en andra etapp. I likhet med försäkringsinspektionen anser utskottet, att omfattningen av denna senare etapp lämpligen kan bedömas när resultatet av nu pågående utredningsarbete föreligger.

Utskottet anser vid angivna förhållande att skäl icke föreligger för riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i syfte att upprätta ett statligt försäkringsföretag. Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 213 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 mars 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård*, Schmidt, Domö, Strandler och Mattsson; samt

från andra kammaren: herrar Sköldin, Löfgren*, Persson i Appuna, Adamsson, Setterberg i Vilske-Kleva, Börjesson, Lindahl och Nordgren.

* Ej närvarande vid fusteringen.